

علم أصول الفقه

٤١

الاستصحاب ٢-١٠-١٤٠٢

دراسات الأستاذ:
مهدي الهادي الطهراني

علم أصول الفقه

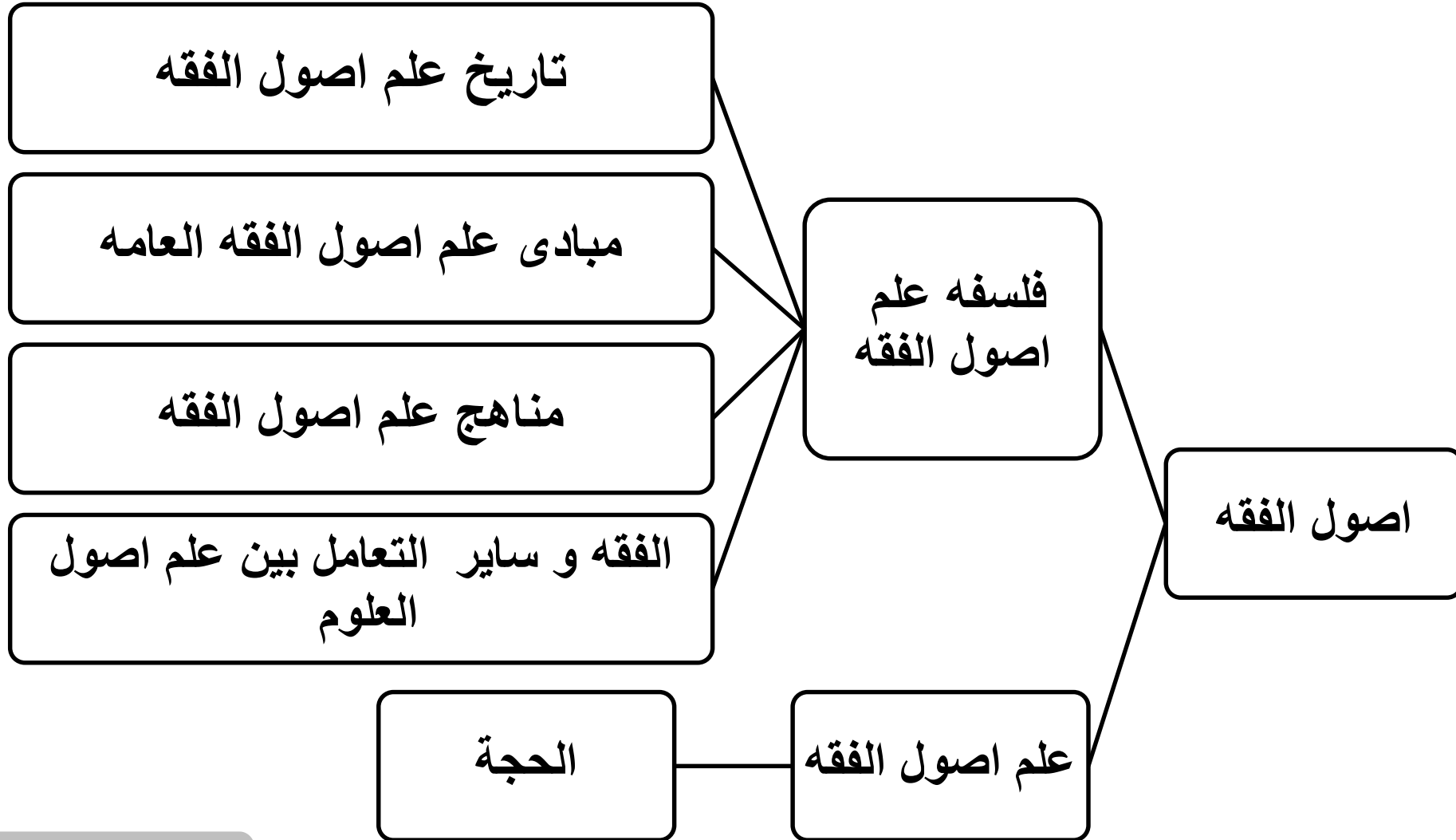
١٧-٦-٩٩ الفصل الثاني: الحجة غير المحرزة ٢

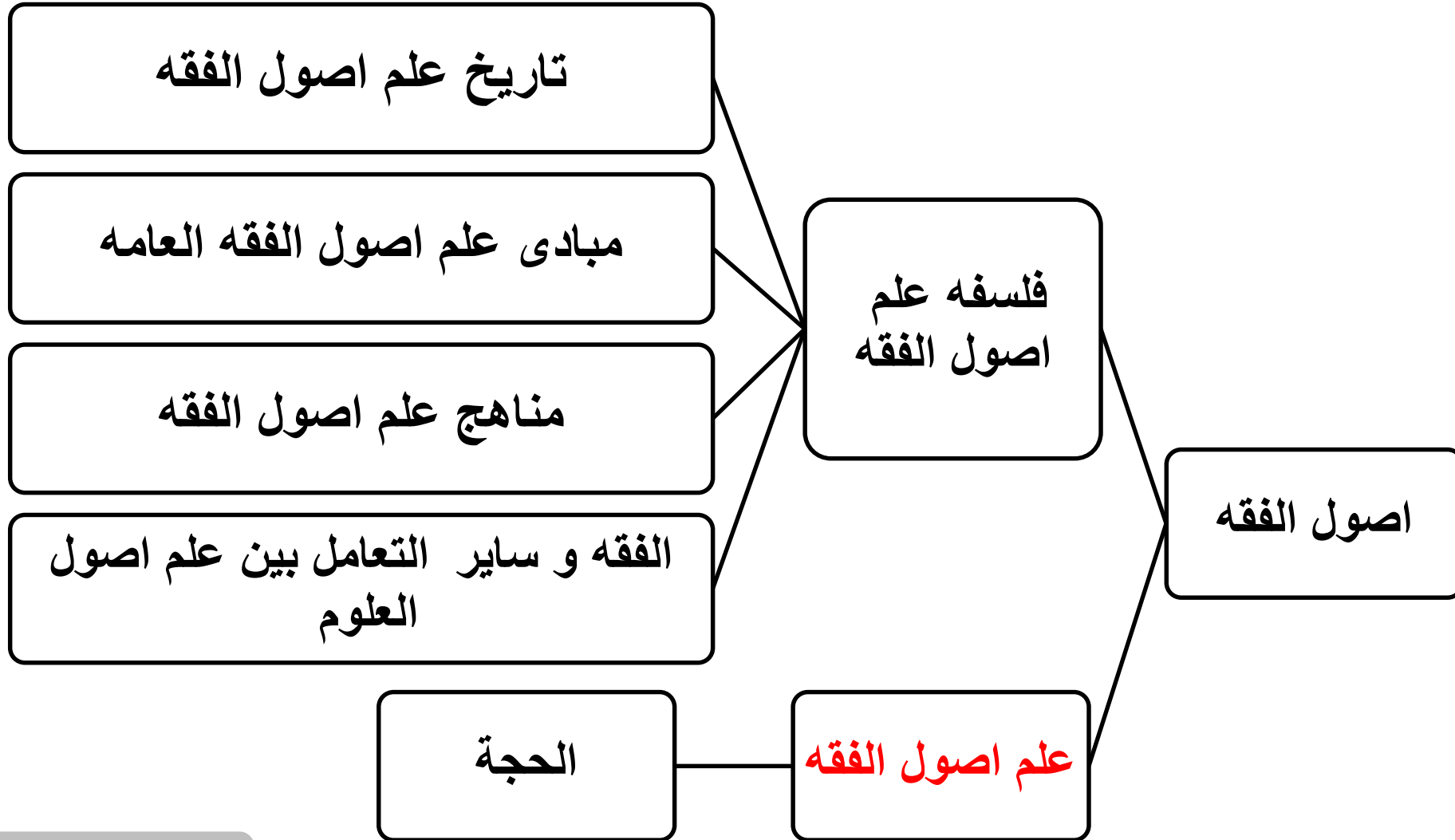
دراسات الأستاذ:
مهدي الهادي الطهراني

فلسفه علم
اصول الفقه

علم اصول
الفقه

اصول الفقه

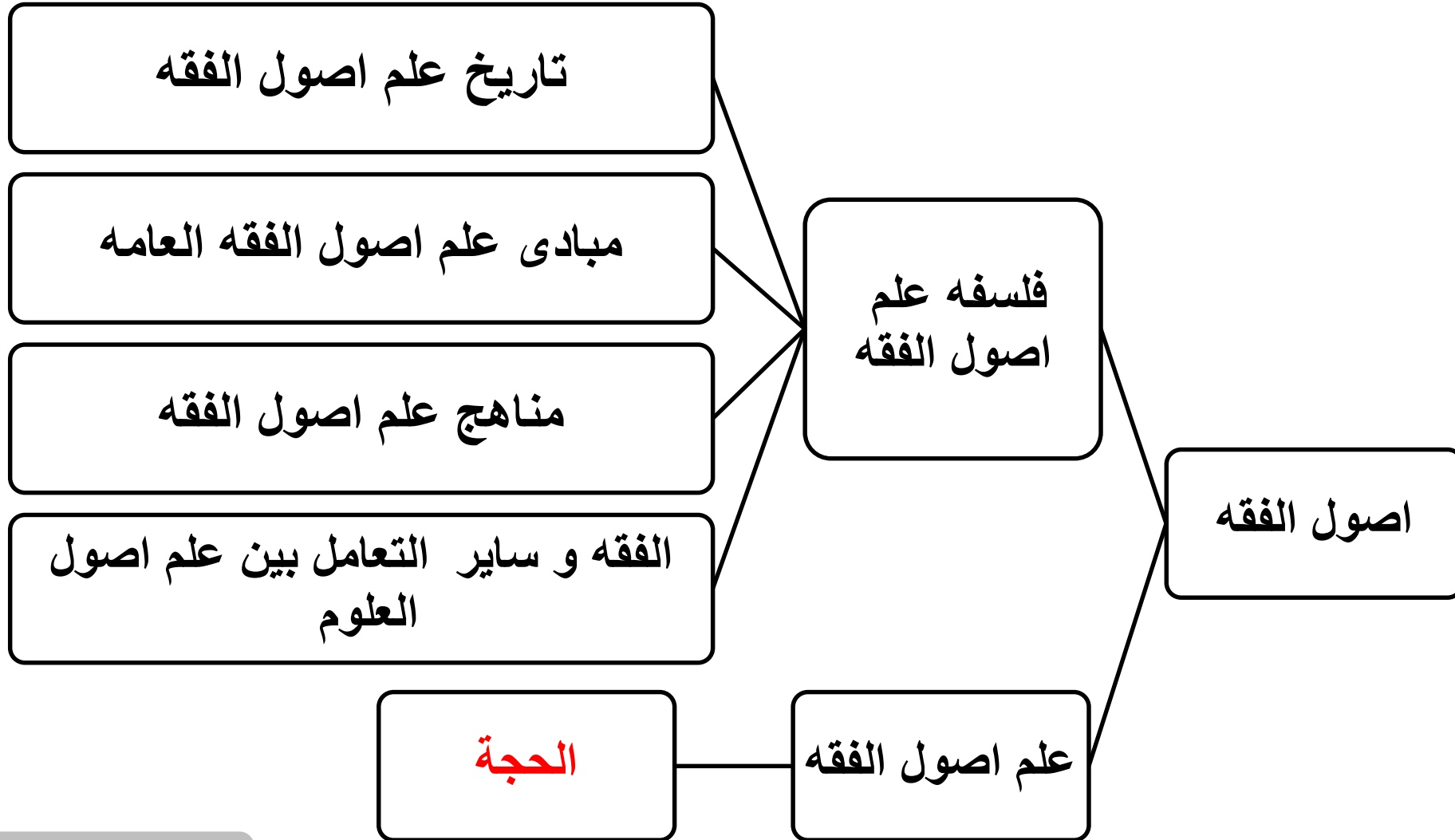

تعريف علم اصول الفقه

- قواعد اصولی، عناصر مشترک قیاس فقهی هستند که به حکم شرعی در مرتبه‌ی ملاک، یا جعل، یا ابراز، و یا تنجیز ارتباط دارند (یعنی عناصری هستند که به خود شارع بما هو شارع مرتبط هستند)، تمام قواعد اصولی، چه امارات چه اصول عملی شرعی و چه اصول عملی عقلی، داخل در تعریف خواهند بود و قواعد فقهی و مسائل رجالی از این تعریف خارج می‌شوند و به طریق اولی تعریف، شامل قواعد ادبی، مباحث بلاغی، مباحث منطقی و فلسفی نخواهد شد.

ر.ک: هادوی تهرانی، تأملات در علم اصول فقه، کتاب اول، دفتر دوم:
بخش دوم: مبادی علم اصول فقه، قسمت اول: مبادی تصویری

- محمدرضا مظفر (۱۳۲۲ - ۱۳۸۴ ق) برای حجت سه اصطلاح ذکر کرده است:
- ا. حجت به معنای لغوی
- ب. حجت به معنای منطقی
- ج. حجت به معنای اصولی.

ر.ک: هادوی تهرانی، تأملات در علم اصول فقہ، کتاب اول، دفتر دوم:
بخش دوم: مبادی علم اصول فقہ، قسمت اول: مبادی تصویری

- **حجت** به معنای **لغوی**، هر امری است که صلاحیت احتجاج را داشته باشد و بتوان با آن احتجاج نمود.
- در **منطق**، اصطلاح **حجت** به مجموعه‌ای از تصدیقات معلوم گفته می‌شود که از تألیف آنها تصدیق به یک امر مجهول به دست می‌آید.

ر.ک: هادوی تهرانی، تأملات در علم اصول فقہ، کتاب اول، دفتر دوم:
بخش دوم: مبادی علم اصول فقہ، قسمت اول: مبادی تصویری

- **حجت اصولی**، آن امری است که متعلق خودش را ثابت می‌کند؛ اما موجب یقین به متعلق خودش نمی‌شود. یعنی مثبت متعلق هست، اما این اثبات در حد یقین و قطع نیست.
- بر اساس این تعریف **حجت به امارات اختصاص می‌یابد**؛ زیرا خود یقین با قید «در حد یقین و قطع» از تعریف خارج می‌شود و اصول عملی مثبت متعلقشان نیستند.

ر.ک: هادوی تهرانی، تأملات در علم اصول فقه، کتاب اول، دفتر دوم؛
بخش دوم: مبادی علم اصول فقه، قسمت اول: مبادی تصویری

- محمد رضا مظفر، اصول الفقه، ج ۲، ص ۱۲.
- معنایی که محمد رضا مظفر برای حجت منطقی ذکر می‌کند، مورد پذیرش دیگر منطقی‌ها هم هست (ر.ک: مولی عبدالله یزدی، الحاشیة، ص ۱۹).
- برخی همین معنای منطقی را برای معنای لغوی حجت ذکر کرده‌اند؛ در حالی که این مطلب صحیح نیست (ر.ک: علی مشکینی، اصطلاحات الاصول، ص ۱۱۴).

ر.ک: هادوی تهرانی، تأملات در علم اصول فقه، کتاب اول، دفتر دوم:
بخش دوم: مبادی علم اصول فقه، قسمت اول: مبادی تصویری

- علم اصول به بررسی اموری می‌پردازد که احتمال دارد شارع آنها را به عنوان حجت اعتبار کرده باشد. از بین این امور، آنهایی حجت هستند که اصولی بتواند حجیت آنها را اثبات نماید. این امور به دو دسته تقسیم می‌شوند:

ر.ک: هادوی تهرانی، تأملات در علم اصول فقہ، کتاب اول، دفتر دوم:
بخش دوم: مبادی علم اصول فقہ، قسمت اول: مبادی تصویری

• أ. حجت‌هایی که لسانشان، لسان بیان واقع است و ادعای آنها این است که واقع را نشان می‌دهند؛ اگرچه واقع‌نمایی آنها در حد یقین نیست. این دسته را **امارات** می‌نامیم. اموری همچون خبر واحد، ظاهر و قیاس فقهی (تمثیل منطقی) از این جمله‌اند. اگر حجیت آنها در اصول اثبات شود، ویژگی آنها این است که مکلف با آنها واقع را احراز می‌کند.

ر.ک: هادوی تهرانی، تأملات در علم اصول فقه، کتاب اول، دفتر دوم؛
بخش دوم: مبادی علم اصول فقه، قسمت اول: مبادی تصویری

- ب. حجت‌هایی که لسانشان، لسان بیان واقع نیست؛ اما وظیفه‌ی عملی مکلف را در مقام عمل تعیین می‌کنند. این دسته را **اصول عملی** می‌نامیم. در صورتی اصل عملی برای مکلف حجت است که اماره‌ای وجود نداشته باشد.

ر.ک: هادوی تهرانی، تأملات در علم اصول فقہ، کتاب اول، دفتر دوم:
بخش دوم: مبادی علم اصول فقہ، قسمت اول: مبادی تصویری

- اصول عملی خود بر دو دسته‌اند.

- ۱. اصول عملی محرز

- ۲. اصول عملی غیر محرز.

- اصول عملی محرز حالتی برزخی بین امارات و اصول عملی غیر محرز دارند. یعنی به نوعی ادعای واقع‌نمایی در آنها وجود دارد.

ر.ک: هادوی تهرانی، تأملات در علم اصول فقه، کتاب اول، دفتر دوم:
بخش دوم: مبادی علم اصول فقه، قسمت اول: مبادی تصویری

- مطلب دیگر آن است که قسمتی از بحث اصول مربوط به کشف حجت‌ها است و قسمت دیگر رابطه‌ی بین حجت‌ها را بیان می‌کند. یعنی اصول یا از حجت بحث می‌کند یا از تعارض حجج. بحث از تعارض حجج نیز بحثی از حجت است؛ زیرا وقتی حجج متعارضند، باید این مطلب مورد بررسی قرار گیرد که کدام یک از آنها حجت است.

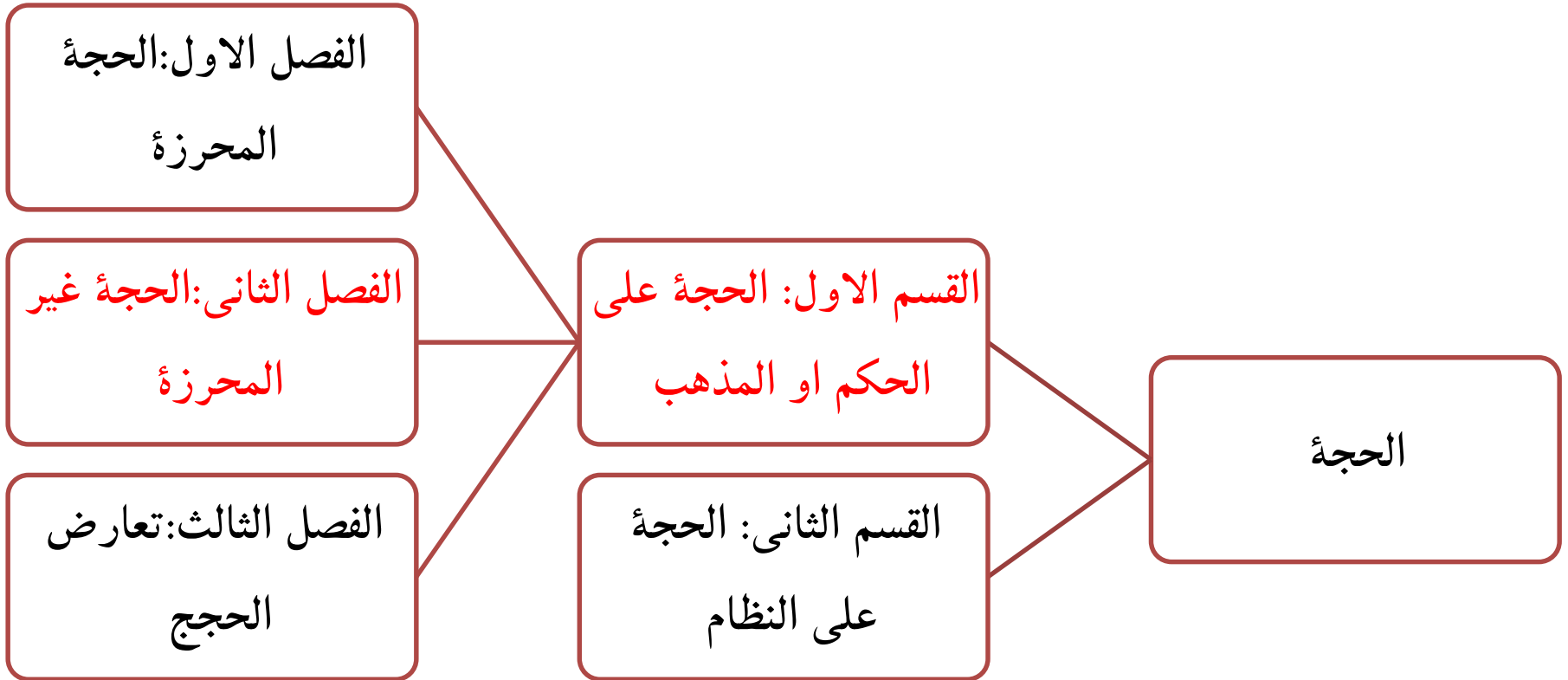
ر.ک: هادوی تهرانی، تأملات در علم اصول فقہ، کتاب اول، دفتر دوم؛
بخش دوم: مبادی علم اصول فقہ، قسمت اول: مبادی تصویری

- در بحث جمع بین حکم ظاہری و حکم واقعی بہ مطالب بیشتری در این زمینہ خواہیم پرداخت [ر.ک: ہادوی تهرانی، تأملات در علم اصول فقہ، کتاب اول، دفتر سوم، مبحث «فصل سوم: جمع بین حکم ظاہری و حکم واقعی»].

ر.ک: ہادوی تهرانی، تأملات در علم اصول فقہ، کتاب اول، دفتر دوم:
بخش دوم: مبادی علم اصول فقہ، قسمت اول: مبادی تصویری

علم أصول الفقه

علم أصول الفقه

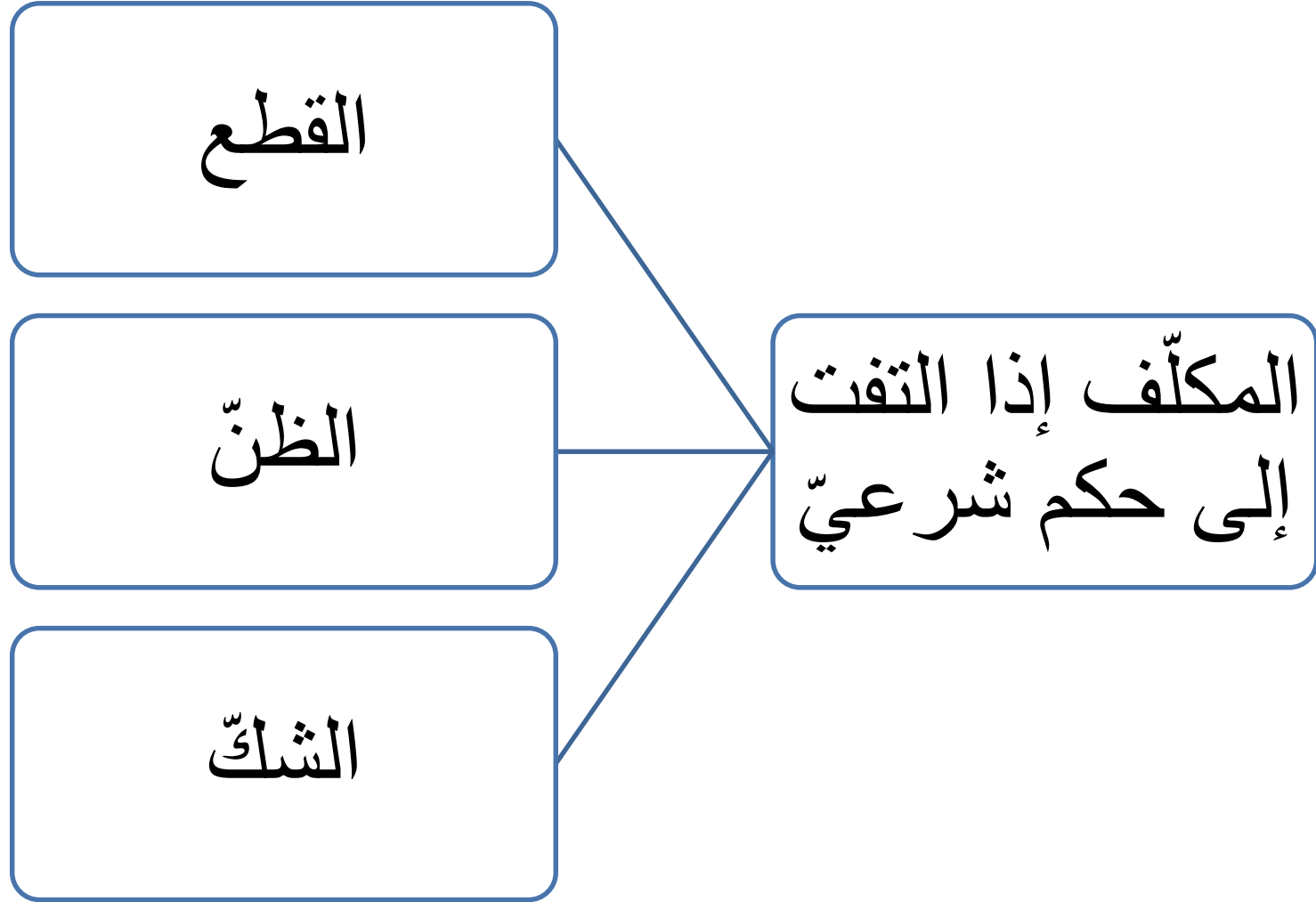
الفصل الاول: الحجّة المحرزة

الفصل الثاني: الحجّة غير المحرزة

الفصل الثالث: تعارض الحجج

القسم الاول:
الحجّة على الحكم
او المذهب

الفصل الثاني: الحجة غير المحرزة

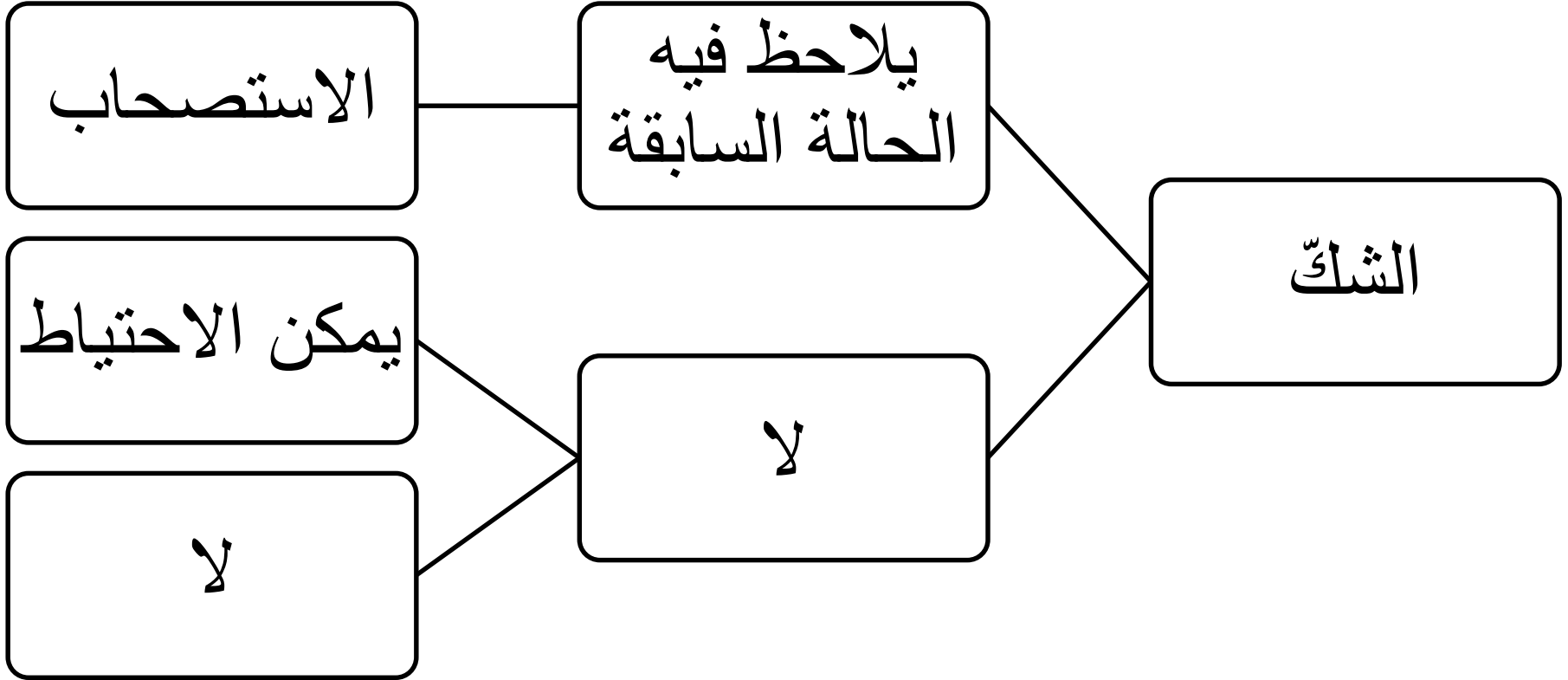
الفصل الثاني: الحجّة غير المحرزة

يلاحظ فيه
الحالة السابقة

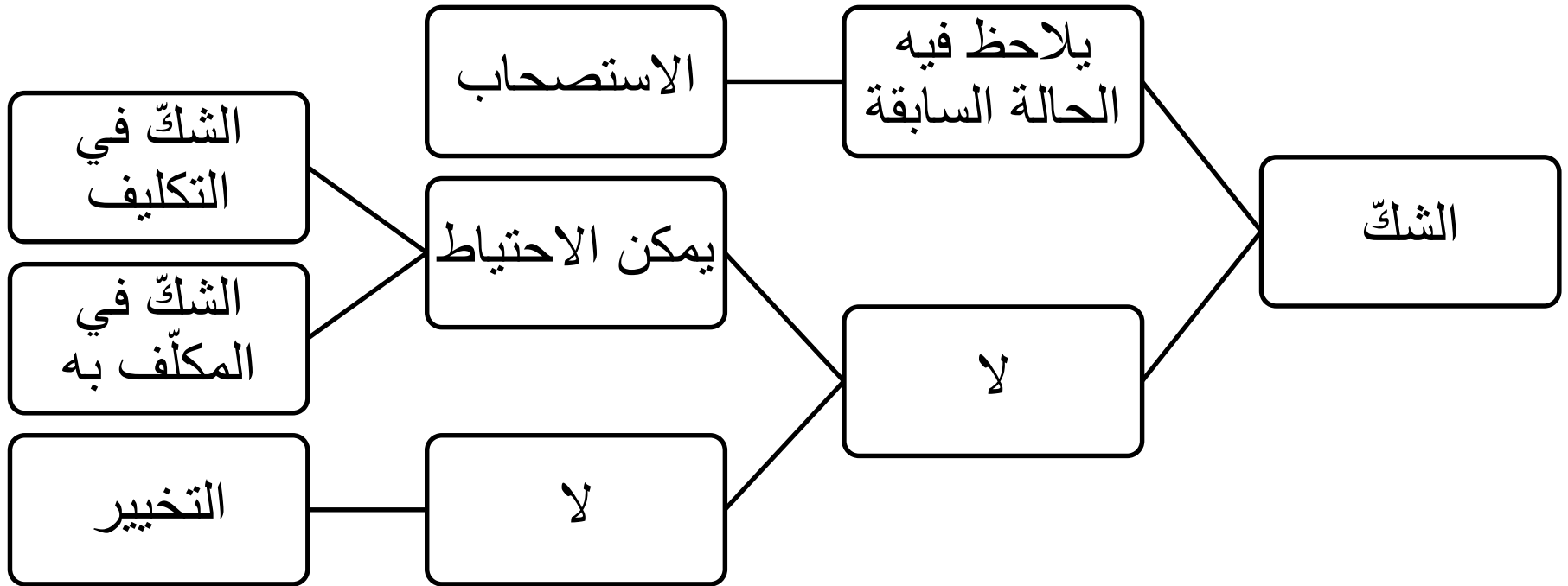
لا

الشكّ

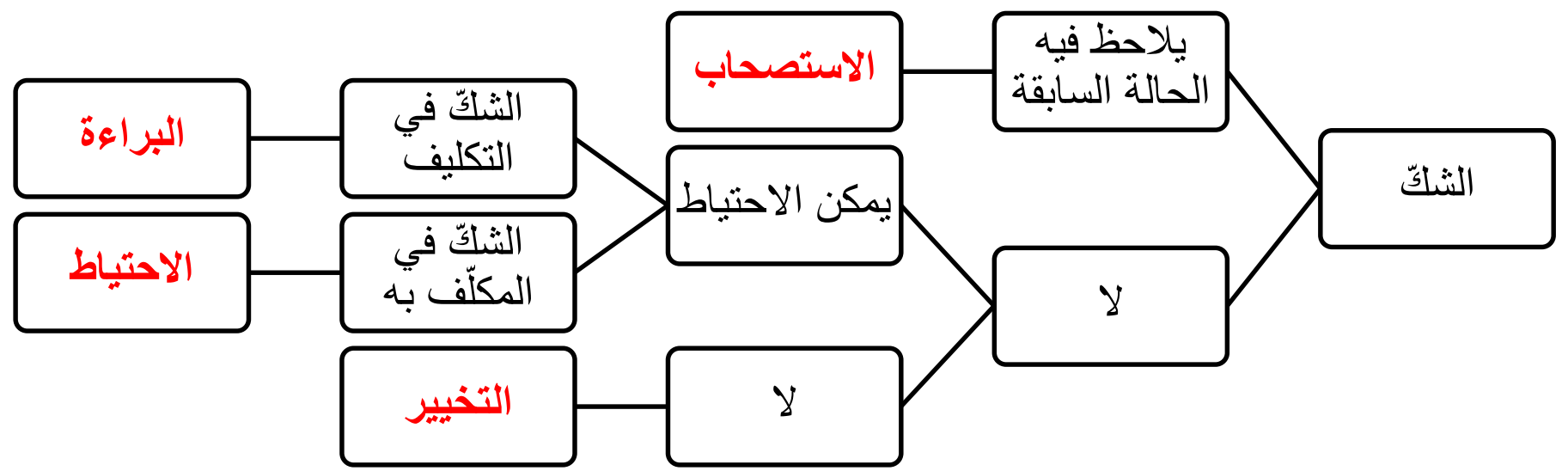
الفصل الثاني: الحجة غير المحرزة

الفصل الثاني: الحجة غير المحرزة

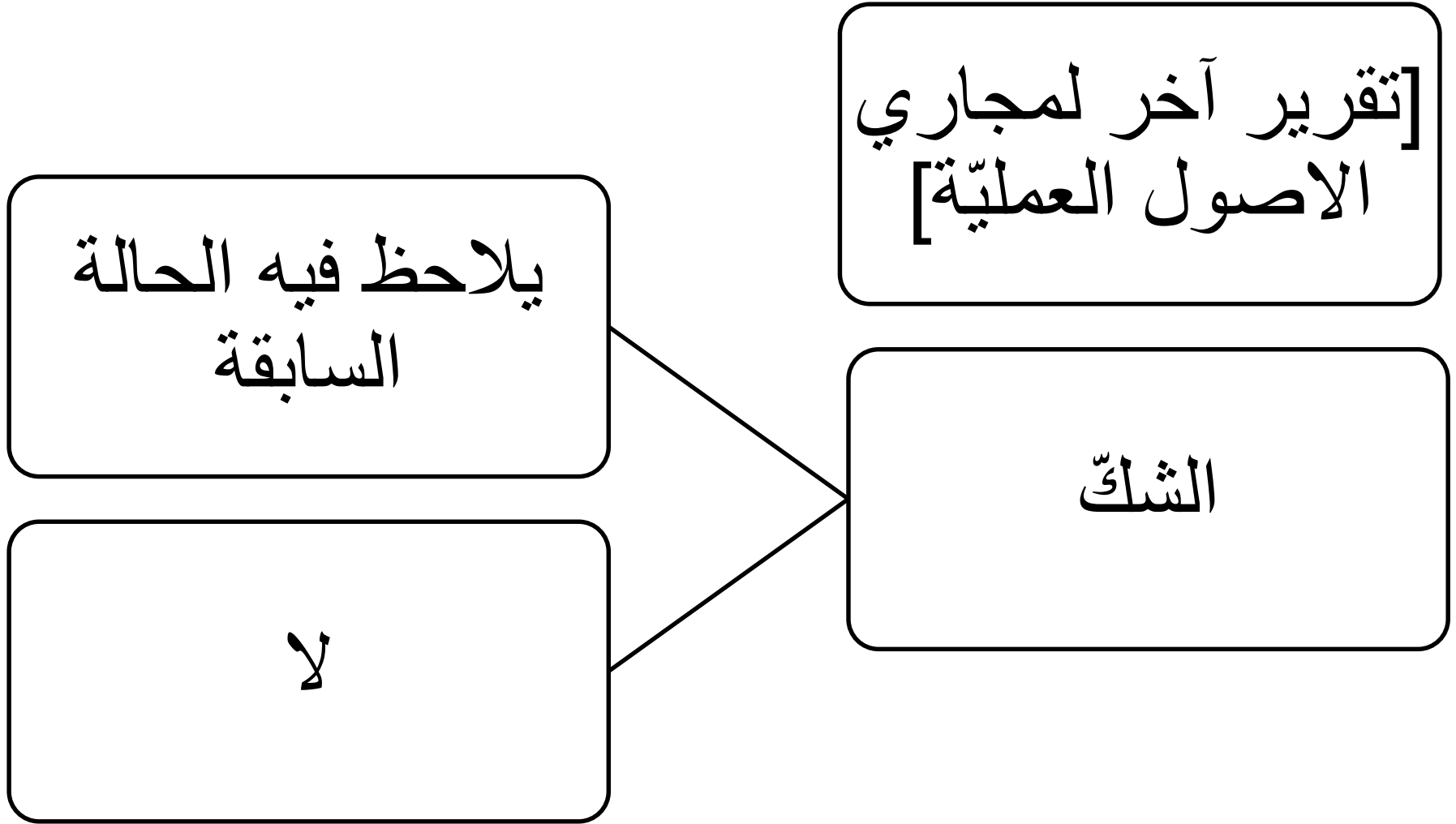

الفصل الثاني: الحجة غير المحرزة

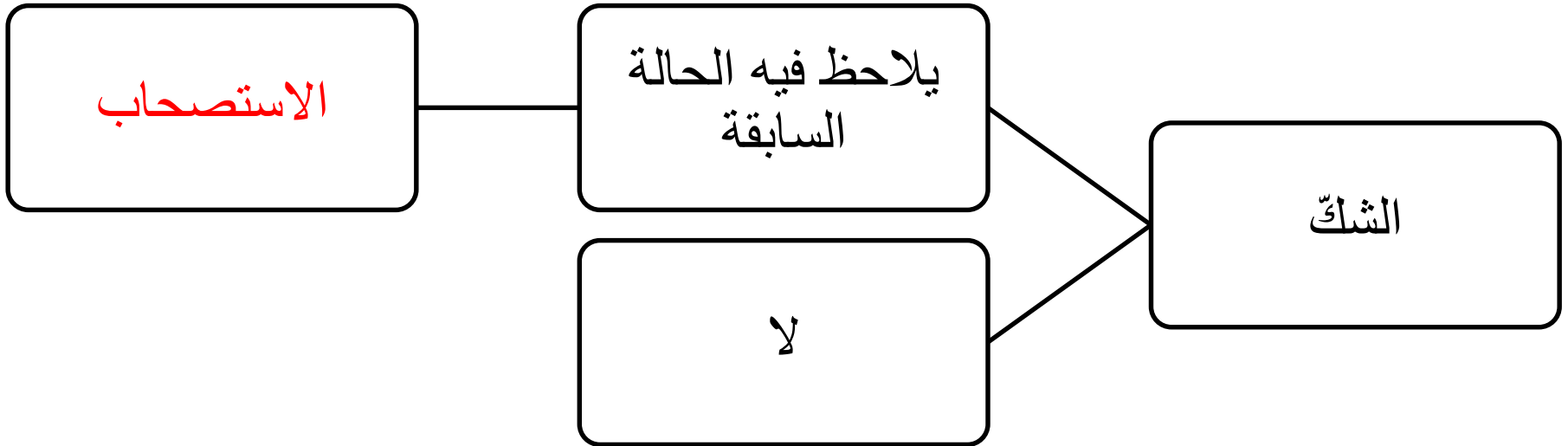

الفصل الثاني: الحجة غير المحرزة

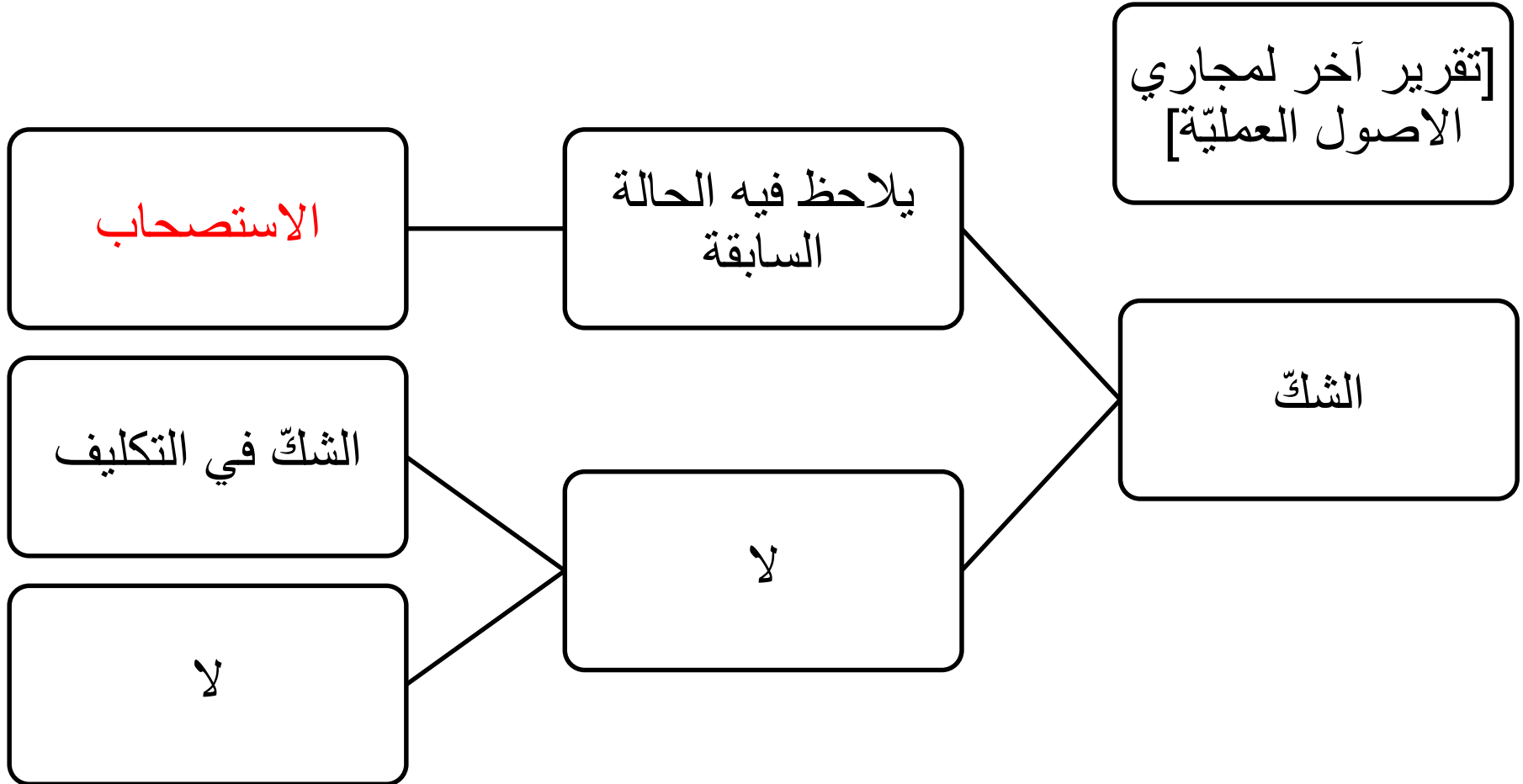

الفصل الثاني: الحجّة غير المحرزة

[تقرير آخر لمجاري
الأصول العمليّة]

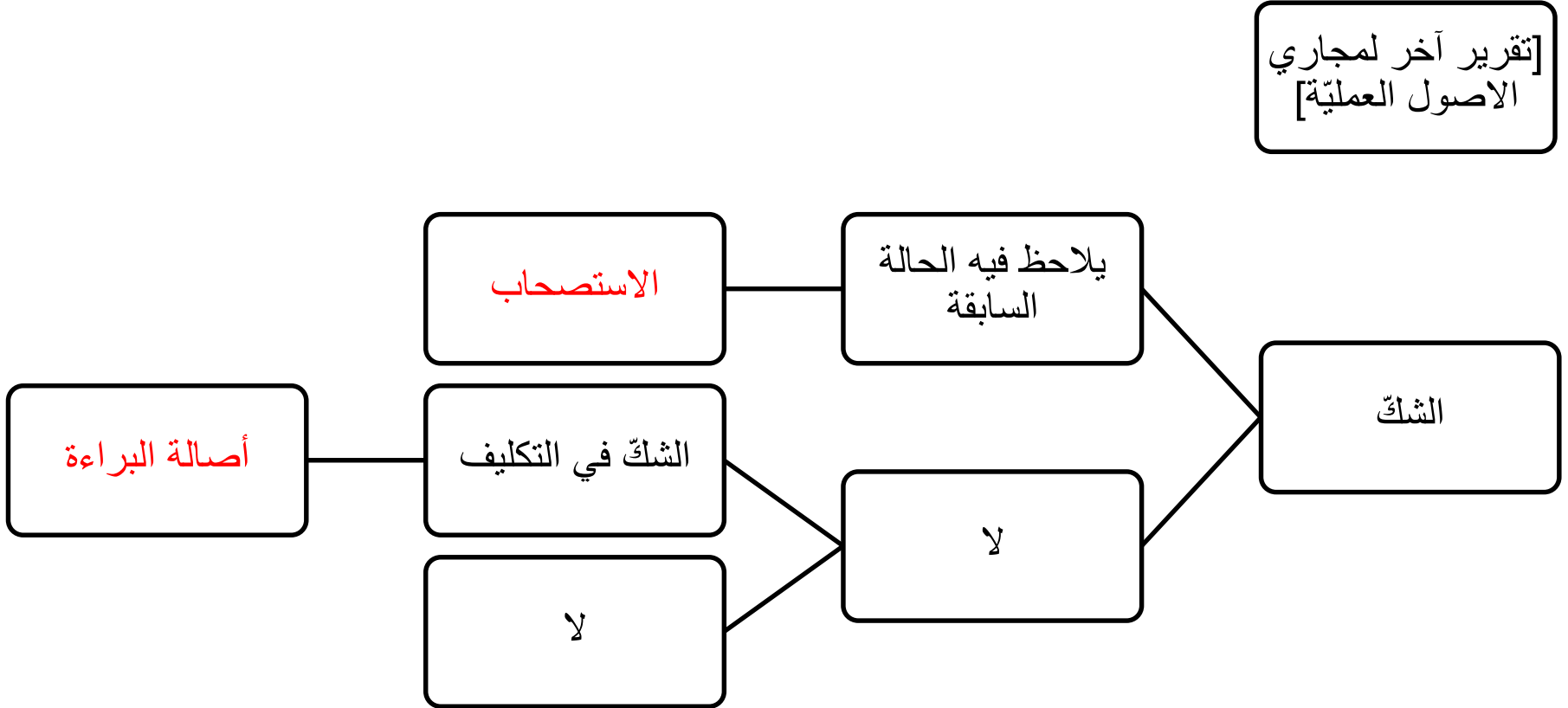

الفصل الثاني: الحجة غير المحرزة

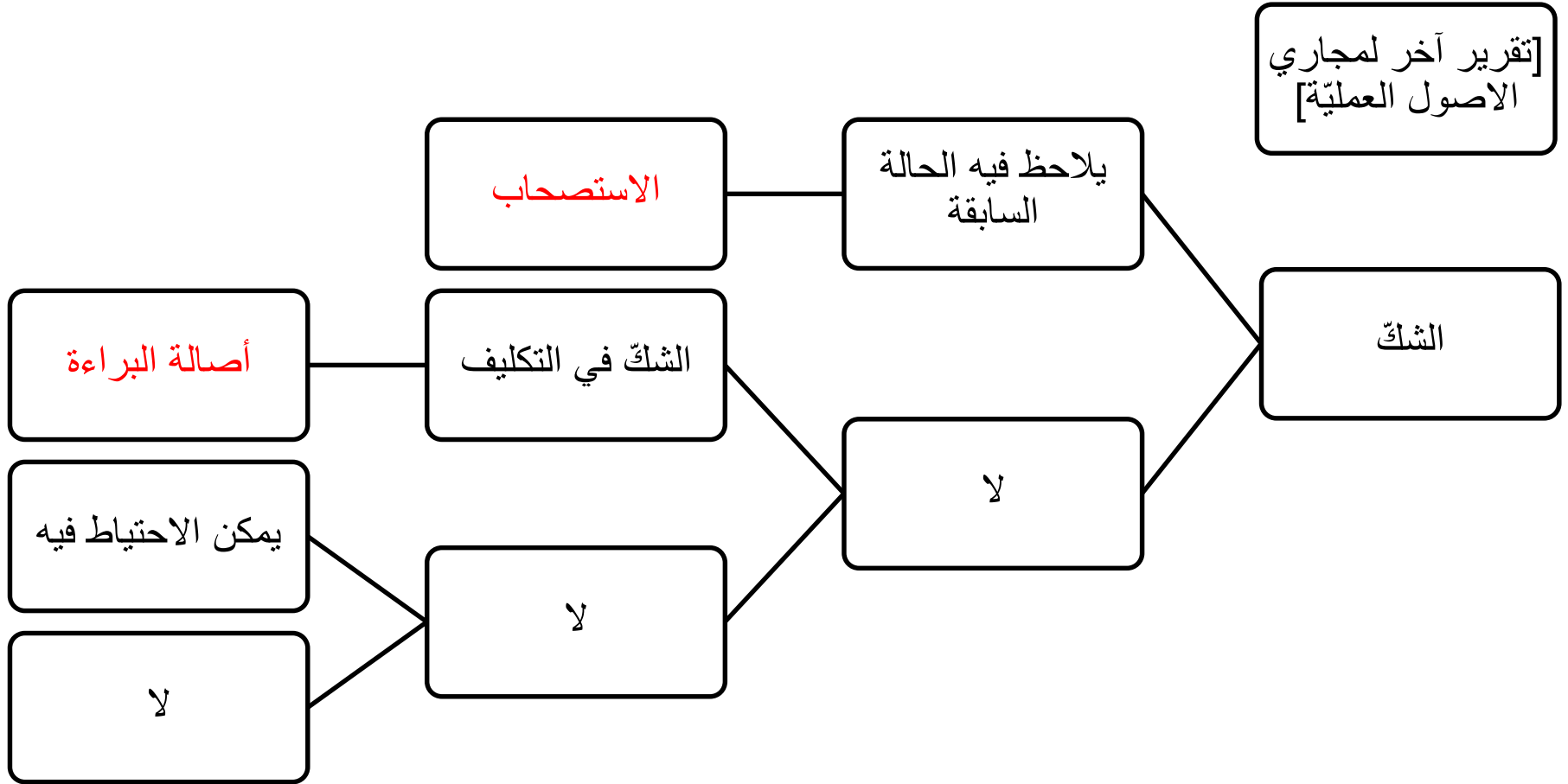

الفصل الثاني: الحجة غير المحرزة

[تقرير آخر لمجاري
الأصول العملية]

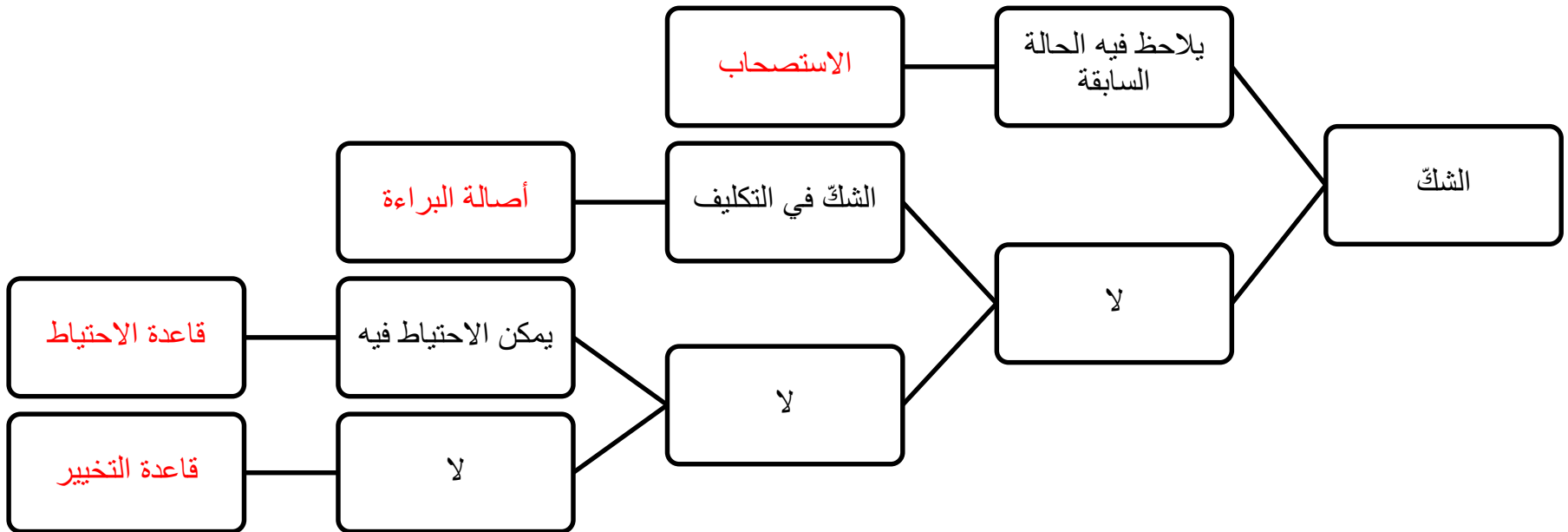

الفصل الثاني: الحجة غير المحرزة

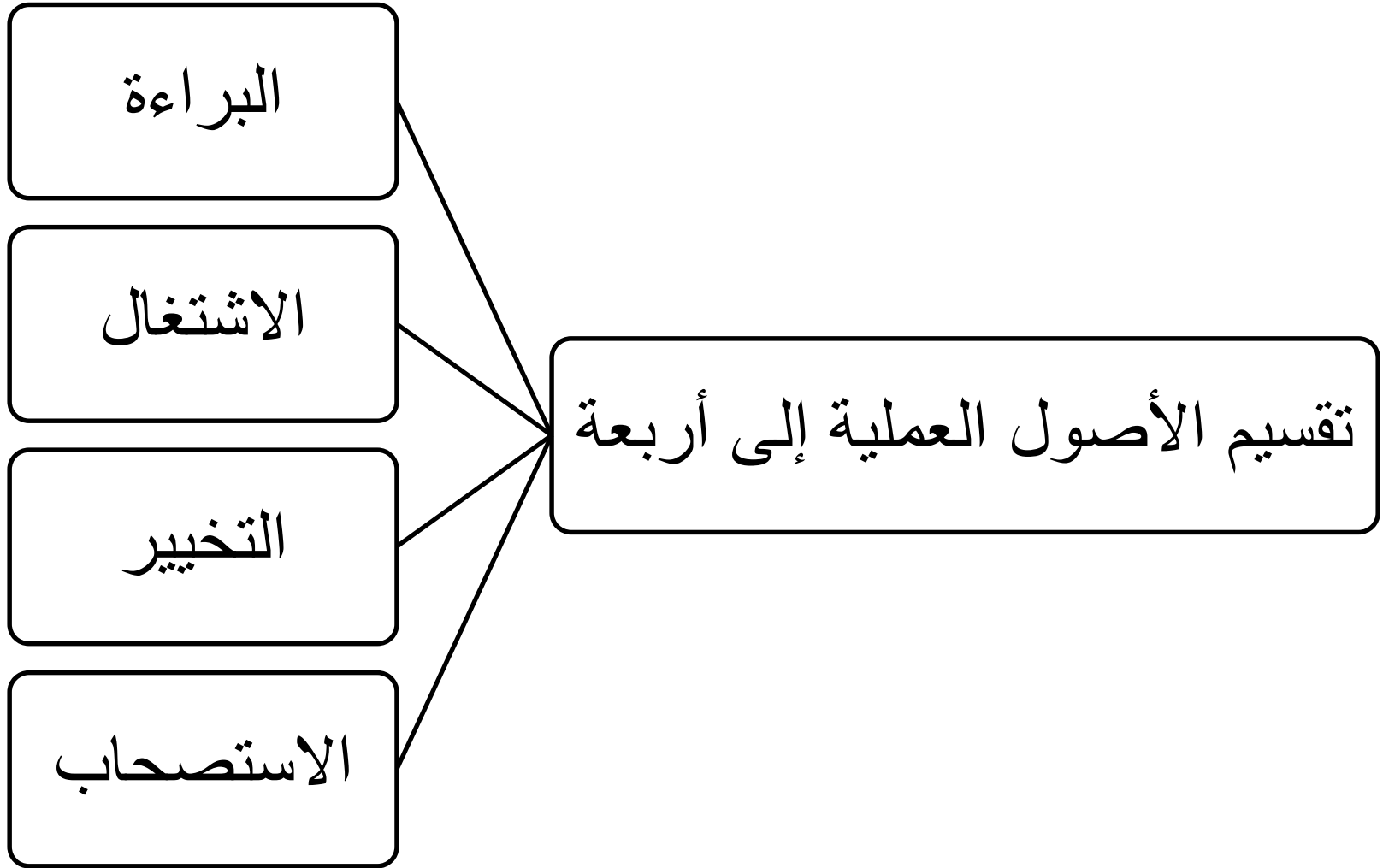

الفصل الثاني: الحجة غير المحرزة

[تقرير آخر لمجاري
الأصول العملية]

تقسيم الأصول العملية إلى أربعة

تقسيم الأصول العملية إلى أربعة

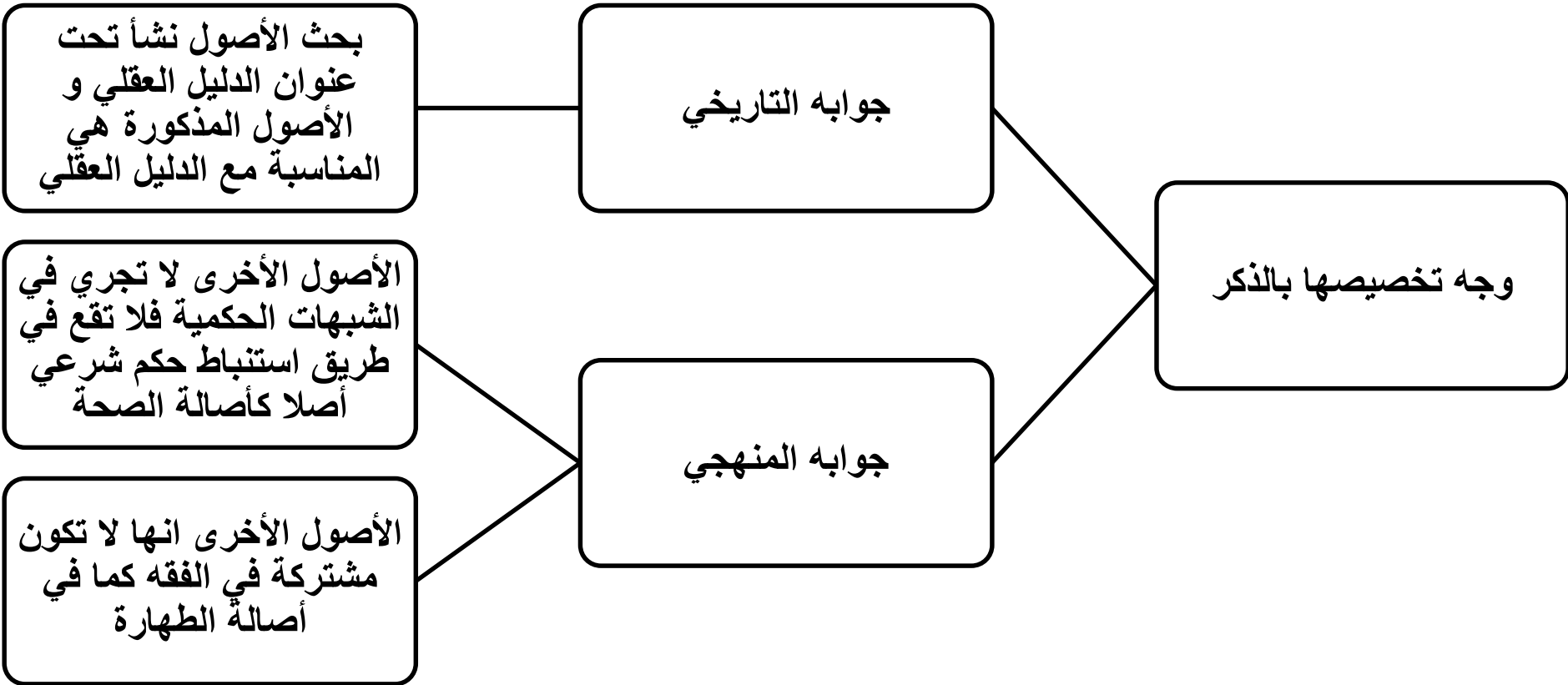
جوابه التاريخي

وجه تخصيصها
بالذكر

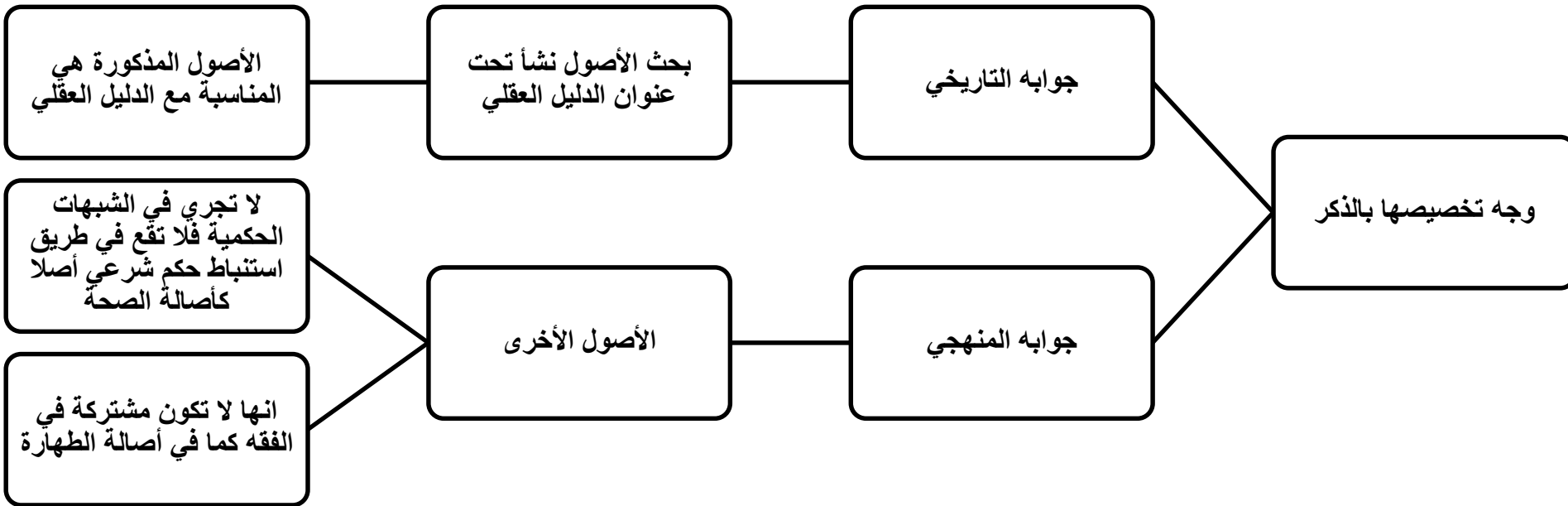
جوابه المنهجي

تقسيم الأصول العملية إلى أربعة

تقسيم الأصول العملية إلى أربعة

تقسيم الأصول العملية إلى أربعة

